

ФИЛОСОФИЯ ЗА 9. КЛАС

Сергей Гергжукoв

Издателство Екстрем

1 БЛАГА И ЦЕННОСТИ (Нови знания)	11
Блага 12 . Ценности 13 . Сократ и софистите за богатата и ценностите 14	
2 КАКВО ЦЕНИМ И ЗАЩО? (Дейности)	16
Ценностите в народната мъдрост: задача-игра 16 . Моята ценностна пирамида и рисунка: задача-игра 17 . Ценностите на моето професионално развитие 18	
3 НОРМИ И ТРАДИЦИИ	19
Норми и правила 20 . Традиции и промени 21 . Общи и различни норми 22	
4 НОРМИ И ДИЛЕМИ	24
Норми и дилеми 24 . Как да постъпя? 25 . Ролева игра: Ние и другите 27	
5 ФИЛОСОФСКО ИЗСЛЕДВАНЕ И РАЦИОНАЛНОСТ	29
Мнение и обоснована теза. Изследване по проблем 30 . Философска рационалност 32	
6 КАК СЕ АРГУМЕНТИРА И КРИТИКУВА	34
Моето мнение, теза и позиция 34 . Аргументиране на теза 35 . Критичен диалог. Дискусия-игра 36	
7 ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ	38
Обобщение. Новите знания и умения 38 . Новите понятия 40	
8 ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ	42
ТЕСТ. Какво зная? 42 . Какво разбирам? 44 . Каква е моята позиция? 45	
9 СВОБОДНА ВОЛЯ	47
Необходимост и случайност. Принуда и свобода 48 . Свободна воля 49	
10 ЛАОДЗЪ, КАНТ И САРТР ЗА СВОБОДАТА	52
Лаодзъ 52 . Иммануел Кант 53 . Малък казус. Жан-Пол Сартр. 54	
11 ИЗБОР И ОТГОВОРНОСТ	56
Свобода от и свобода за 57 . Избор 58 . Отговорност 59	
12 КАК БИХ ПОСТЪПИЛ?	61
Морален казус 61 . Намерен портфейл 62 . Въпроси и задачи към казуса 63	
13 МОРАЛ И ЕТИКА	65
Нрави и морал 66 . Морална ценност и етика 67 . Сократ и Аристотел за добрия живот 69	
14 МОРАЛНИ СВЕТОВЕ И ЕТИЧЕСКИ ТЕОРИИ	70
Кодексът в Библията 70 . Европейска античност (Рим) 71 . Съвременни изследвания на моралното поведение 72	
15 ОБЩНОСТИ, ЦЕННОСТИ И ИЗБОР	74
Общности и ценности. Морални чувства и отношения 75 . Достойнство и уважение 76	
16 ТОЛЕРАНТНОСТ, УВАЖЕНИЕ И СПОДЕЛЕНОСТ	78
Игра: Какво съм готов да споделя и с кого? 78 . Тест за толерантност 79 . Казус: Осведомителка 81	

17 ДОБРО И ЗЛО: АБСОЛЮТНИ И ОТНОСИТЕЛНИ	82
Аристотел за добродетелта. Доброто и Злото в християнството 83 . Отвъд доброто и злото (Ницше) 84 . Конкретно добро и лошо. Съвременен морален релативизъм 85	
18 КОНЦЕПЦИИ ЗА ДОБРО И ЗЛО В СВЕТОВНИ РЕЛИГИИ	87
Християнското разбиране за добродетел. Дзен и пътят на майсторството 88 . Воля за Власт: Ницше 90	
19 ЩАСТИЕ И СМИСЪЛ В ЖИВОТА	91
Удоволствие и щастие 92 . Дълг и грижа 93 . Смисъл на живота и смисли в живота 94	
20 ЩАСТИЕ, СМИСЪЛ И ДЪЛГ	96
Дискусия: Удоволствието или дългът? 96 . „Еклезиаст“ за смисъла на живота 97 . Ситуация с въпроси: какво искаме и правим за другия? Ник Маркс, „Манифест на щастие“ 98	
21 СВОБОДА, НОРМИ И ЧОВЕШКИ ЦЕЛИ	100
Обобщение. Новите знания и умения 100 . Новите понятия 103	
22 СВОБОДА, НОРМИ И ЧОВЕШКИ ЦЕЛИ	106
ТЕСТ. Какво зная? 106 . Какво разбирам? 108 . Каква е моята позиция? 109	
23 ЕСТЕТИЧЕСКИ КАТЕГОРИИ	111
Естетически ценности и категории 112 . Красивото 113 . Възвишеното 114	
24 КАК ОЦЕНЯВАМЕ КРАСОТАТА И ИЗКУСТВОТО	116
Вкус и естетическа култура 116 . Въпросник: Моят Вкус и интереси 117 . Дебат: моята преценка 119	
25 ФИЛОСОФСКИ ТЕОРИИ ЗА ИЗКУСТВОТО	121
Какво е философия на изкуството? 122 . Аристотел за изкуството 123 . Кант за изкуството 124 . Изкуството като игра: една съвременна теория 125	
26 ТЕКСТОВЕ ПО ФИЛОСОФИЯ НА ИЗКУСТВОТО	127
Йохан Хьойзинха 127 . Ервин Пановски 128 . Кенет Кларк 129 . Салвадор Дали 131	
27 ИЗКУСТВАТА ПО СВЕТА	132
Култ, майсторство и изкуство 133 . Древно изкуство 134 . Западно и източно изкуство 135 . Съвременно изкуство 136	
28 МОЕТО ЛЮБИМО ИЗКУСТВО	138
Минианкета: Моето изкуство 138 . Видове изкуства 139 . Проект: Моята колекция 140	
29 ИДЕИ В ИЗКУСТВАТА	142
Култ и религия 143 . Човек и природа 144 . „Разпадане на образа“ и свободно изразяване 145 . Социални функции на изкуствата 146	
30 АНАЛИЗ НА ПРОИЗВЕДЕНИЕ	147
Една класика: Леонардо да Винчи, „Мона Лиза“ 147 . Нещо съвременно: Салвадор Дали 148 . Един артефакт: Панагюрското съкровище 150	
31 КРАСОТА И ИЗКУСТВО	151
Обобщение. Новите знания и умения 151 . Новите понятия 153	
32 КРАСОТА И ИЗКУСТВО	155
ТЕСТ. Какво зная? 155 . Какво разбирам? 157 . Каква е моята позиция? 158	

Ориентация В учебника

УРОК ЗА НОВИ ЗНАНИЯ

Въввеждане
Къде сме?

Въпроси и
отговори

1. 2. 3. 4....
части от съ-
държанието
на урока

The screenshot shows the first page of the lesson '1. БАГА И ЦЕННОСТИ'. It includes an introduction with a question 'Къде сме?', a list of three learning objectives, and the start of the main text '1. Бага'.

The screenshot shows the third page of the lesson, '3. ЦЕННОСТИТЕ НА МОЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ'. It features a portrait of a woman, a task 'Задача', and a 'Равносметка' (summary) section.

Понятия

Портрети

Задача

Равносметка
Докъде стиг-
нахме?

Какво Вече зная?

УРОК ЗА ДЕЙНОСТИ

Въввеждане

1. 2. 3. 4....
описания на
дейности

Познавателни и
функционални
компетент-
ности:

Организиране
на дискусия

The screenshot shows the second page of the lesson, '2. КАКВО ЦЕНИМ?'. It includes an introduction, a task 'Задача-игра, таблица, рисунка', and a table for activity descriptions.

The screenshot shows the third page of the lesson, '3. ЦЕННОСТИТЕ НА МОЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ'. It includes a task 'Задача', a table for activity descriptions, and a 'Равносметка' section.

Решаване
на дилема и
казус

Ролева игра
Създаване на
текст

Публично
представяне
и презентаци-
я

Разработване
на проект

Задачи и въ-
проси

Равносметка

Ориентация В учебника

УРОК ЗА ОБОБЩЕНИЕ

ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Обобщение на частта ПЪРВА

Обобщение

Въвеждане

Найблизките значения в учебника

Къде сме ние?

Част ПЪРВА ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Обобщение

Въвеждане
Къде сме?

Въпроси и
отговори

Рационалност

Теза и аргумент

Рационалност

Критичен дискурс

Рационалност

Част ПЪРВА ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Понятия

Равносметка

ТЕСТ ЗА КОНТРОЛ И ОЦЕНКА

ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Въпроси и задачи

ТЕСТ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ, РАЦИОНАЛНОСТ

Част ПЪРВА ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

4. Избройте три глагола и две деепричастия

5. Кой е по-рационален?

Рационалност

Как се справя? Самооценка

Част ПЪРВА ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Задачи и
въпроси

Равносметка

1 БЛАГА И ЦЕННОСТИ

1. Блага

2. Ценности

3. Сократ и софистите за благата и ценностите

Въвеждане

Къде сме?

Навлизаме в света на ценностите. Започваме с основните ориентири: блага и ценности, норми и правила. Когато загубим нещо, го оценяваме по липсата му. Когато жертваме нещо,

целим нещо по-висше. Благото е дар като живота или наше създание. Всички ценят живота, но някои го жертват за обща кауза.

Въпроси и отговори

Кои са най-важните неща в нашия живот?
Когато ценим нещо, защо го ценим?
Какво ни ориентира насред лабиринта на живота?

Мъдрият не страда нито от неправда, нито от оскърбление.

Сенека, „За мъдрия“

Ако спечеля, печели цял народ, ако изгубя – губя само мене си.

Васил Левски, в писмо до П. Хитов

2 КАКВО ЦЕНИМ И ЗАЩО?

Задачи-игри, таблици, рисунка

1. Ценностите в народната мъдрост: задача-игра
2. Моята ценностна скала и рисунка
3. Ценностите на моето професионално развитие

Въвеждане

Днес ще тълкуваме, ще попълваме таблици и фигури, ще рисуваме, ще планираме. Какво казват народите за ценностите? Имат ли

собствени ценности? Как бих ги подредил по важност? Какви са ценностите на професионалното развитие?

1. Ценностите в народната мъдрост: задача-игра

Всеки народ създава и формулира в съвършени изречения традиционните ценности,

които утвърждава, и обратните им качества, които порицава и осмива.

Какво казва всяка от следните наши поговорки? Напишете под поговорката. Какви ценности се утвърждават в тях? Попълнете в дясната колона.

На лъжата краката са къси.
Без наука няма сполука.
Ако има грешка, има и прошка.
Ако искаш да вземаш, научи се да даваш.
Без мокри гащи раци се не хващат.

7 ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

обобщение

Обобщение на част ПЪРВА

Новите знания и умения

Новите понятия

Въвеждане

Завършваме първата част от пътешествието си в света на ценностите. Изследвахме блага, ценности и норми, разговаряхме какво ценим и защо. Видяхме, че различни култури имат различни ценности и норми, но има и гло-

бални норми за всички хора. Разгледахме дилеми и играхме ролеви игри за ценности и норми. Вникнахме в начина, по който философията и науките изследват света. Тренирахме уменията за дебатиране.

Новите знания и умения

1. Блага и ценности

Благата са дар от природата или човешки създания: живот, свобода, щастие или богатство, власт, слава. Ценностите са ръководни начала в поведението и отговарят на нашите

нагласи, обичаите, потребностите и целите ни. Истината, доброто и красотата са висши ценности, които признава и развива нашата цивилизация.

Какво вече зная? (постапи си оценка)

- Познавам и разграничавам понятията ценности и блага. (...)
- Зная какво е ценно и благо според Сократ и софистите. (...)
- Зная кои са основните ценности на нашата цивилизация. (...)

🔗 СВОБОДНА ВОЛЯ

1. Необходимост и случайност

2. Спонтанност и принуда

3. Воля и свобода

Въвеждане

Къде сме?

След благата, ценностите и рационалността навлизаме в нова област: **свобода, морал, цели**. Ние сме в потока на света с неговите **причини и случайности**. Човек достига

целите си, когато е **свободен да избира**. Ако не сме свободни, не можем да избираме между добро и лошо и не отговаряме за постъпките си.

Въпроси

Кога сме в неизбежност и кога избираме?
Какво е свободата – отговорно решаване или да правиш каквото си поискаш?
Имам ли право да се отклоня от нормите и на каква цена?
Могат ли да бъдат съвместни „длъжен съм“ и „свободен съм“?

Отговори

Моето „или-или“ на първо място не означава избор между добро и зло, то означава избора, посредством който се избират добро и зло или биват изключени.

Сьорен Киркегор

Никакъв общ морал не може да ви посочи какво трябва да направите; в света няма никакъв знак за това.

Жан-Пол Сартр

24 КАК ОЦЕНЯВАМЕ КРАСОТАТА И ИЗКУСТВОТО

Въпросник, анализ и дебат

1. Вкус и естетическа култура
2. Въпросник: Моят Вкус и интереси
3. Дебат: моята преценка

Може би когато ангелите възславят Бог, те свирят само Бах. Но съм сигурен, че когато са в техния си кръг, предпочитат Моцарт.

Карл Барт

Въвеждане

Набелязахме ориентирите си в страната на красивото и възвишеното. Красотата е отвъд добро и зло. Красивото е хармонично, но хармонията и съвършенството изглежда включват всички ценности. Природните стихии ни превъзхождат неизмеримо, а възвишените дела служат за пример.

1. Вкус и естетическа култура

Ние познаваме от личен опит красивото в природата и в изкуството, безмерното в стихииите, а от историята и възвишеното в човешките дела.

Но как сме стигнали до сегашните си предпочитания и дали ще ги запазим за в бъдеще? Като малки сме се радвали на интересните играчки. Помним чудните приказки, с които са ни приспивали. Мечтали сме си за далечни земи и фантастични светове. Видели сме какви ли не

образи и клипове на екрана на таблета си, слушали сме каква ли не музика, опитвали сме се да рисуваме и да пишем поезия.

Пленителни са видеоигрите със сюжети и фантастични герои. Страхотно сме прекарвали летата на море, на планина или в други страни. Разглеждали сме музеи с прекрасни изделия и бляскави съкровища. Така постепенно сме **развивали своя естетически Вкус.**